

Døbefonten

Historie

Døbefonten har en historie. Mange gange er fadets historie en anden end selve fontens historie. Nogle dåbsfade er lavet af lokale håndværkere eller kunstnere. Andre er gået i arv fra kirke til kirke.

Døbefonten i Heden Kirke er en skål fra IKEA med navnet: "Stockholm" med en glasindsats fra 2019.

Har kirken en gammel døbefont findes den muligvis beskrevet i værket "Danmarks middelalderlige døbefonte" fra 1941.

Døbefonte står i dag "oppe" i kirken og tæt på både alter og prædikestol. Den kan dog stå både til højre og til venstre for alteret. Enkelte steder ses det, at døbefonten er trukket lidt væk alteret, og nogle steder findes der ligefrem en slags "baptisterium" - et særligt område i kirken, hvor døbefonten står lidt for sig selv. Læs evt. mere på:

<http://kirkearkitektur.dk/rummets-geografi/doebefont/>

Overvejelse

En del danskere kan huske deres dåb. Nogen af dem, fordi de tilhører en kirke, der vælger voksendåb. Folkekirken døber også mange ved andet end barnedåb: Store børn, konfirmander, unge mennesker, voksne og ældre. Det sker om søndagen, men også ved særlige dåbsgudstjenester, på spejderlejre eller ved Drop In dåb.

Jesus blev døbt i Jordanfloden af Johannes Døberen, men hvordan er det med dig og din dåb?

Hvornår blev du døbt? Og hvor blev du døbt? Kan du selv huske det, eller er du blevet fortalt om dagen? Er der en særlig fortælling knyttet til din dåb?

Hvad betyder det for dig at være døbt?

Du er velkommen til at røre ved vandet i døbefonten. Dyb evt. fingrene i vandet og tegn et kors på din pande eller på din hånd.

Større rigdom, end hvad ord kan rumme, har du givet os ved dåbens gave.

Herre, skænk os troen fuld af glæde!

Bedested

Historie

Lysglober er blevet en fast del af kirkelivet i mange kirker. De bliver brugt af besøgende, der kigger forbi på en hverdag, af kirkegængere, der tænder et lys, før de deltager i gudstjenester og kirkelige handlinger. Indimellem indgår der lystænding i selve gudstjenesten eller den kirkelige handling og ofte sammen med en opfordring til, at man knytter en lille bøn til i form af en tak eller bøn om hjælp for nogen, der har det svært.

Men der findes også andre typer bedesteder i nogle kirker. I forbindelse med Natkirke vil der ofte være et sted med plads til at skrive bønner, og i nogle kirker – særlig i udlandet - står der fast et lille skrivebord eller lign. hvor man kan skrive en bøn, som kan puttes i en æske.

I Heden Kirke har vi et bønnetræ. Det er ganske enkelt et lille træ, købt i en haveafdeling. Træet vil efter Himmelske Dage blive plantet i det fri.

Overvejelse

Bøn er for nogen en fast og naturlig del af deres liv. Andre har lyst til at bede, men har svært ved at få det gjort. Nogle bønner er ganske korte. Måske blot et "tak" eller et "hjælp". Andre har samtalens form. Og svarene kommer i mange former.

I Biblen står der bl.a. om bøn: "Bed, så skal der gives jer; søg, så skal I finde; bank på, så skal der lukkes op for jer. For enhver, som beder, får; og den, som søger, finder; og den, som banker på, lukkes der op for."

Bøn kan både være noget, vi gør sammen - enten i gudstjenesten eller med en mindre gruppe mennesker. Eller noget vi gør helt privat.

Kommer bøn let til dig? Har du prøvet at bede den samme bøn om og om igen? Skriv gerne en bøn med dine egne ord og hæng den på bønnetræet. Eller brug et af bedekortene.

*Så beder vi: Giv
os mod til at leve et menneskeliv,
at vokse i kærlighed, folde os ud,
til alt bliver ét i en lovsang til Gud,
som sendte sit Ord
i dig her til jord.*

Lisbeth Smedegaard Andersen 1984 og 1996..

Altartavlen

Historie

Altartavler findes i de fleste danske kirker. Nogle er ganske enkle som eksempelvis moderne lysinstallationer eller nonfigurativ billedkunst. Andre er væsentlig mere komplekse og består både af centrale motiver i form af billeder og en træramme fuld af symboler og/eller andre motiver. En del altartavler har kun ét udtryk, mens andre kan forandres fx ved at åbnes eller lukkes eller ved at ændre farver og mønstre i lysætningen.

Altartavlen i Heden Kirke er en planche fra udstillingen: "Hvorfor holder vi fri?" Motivet er "Den sidste nadver". Det oprindelige billede er lavet af den japanske kunstner Sadao Watanabe (1913-1996). I stedet for lammekød spiser de sushi og brød, der bliver serveret på japanske stentøjstallerkner, og disciplene er klædt i kimono.

Fortællingen om "Den sidste nadver" er gengivet i mange udgaver. Flere danske kunstnere har fortolket fortællingen, men den mest kendte og genfortolkede er nok Leonardo da Vinci's "Last supper", der hænger i klosteret Santa Maria delle Grazie i Milano.

Overvejelse

Vi spiser flere gange dagligt. Nogle gange alene, andre gange sammen med andre. Det at spise kunne derfor nemt blive noget, vi gør mere eller mindre ubekymret og uovervejet. Men sådan er det sjældent. Vi bruger ofte tid på at overveje, hvad vi selv skal spise. Hvad har vi lyst til? Hvad bør vi spise, og hvad bør vi springe over? På samme måde bruger vi tit lang tid på maden, når vi skal have gæster. Menuen skal besluttes, der skal købes ind, der skal forberedes og tilberedes. Og når det hele er slut, skal vi overveje, hvad vi gør med resterne.

Det er dog ikke kun selve maden, vi bruger en del tid på. Til hverdag spiser vi måske ved bordet i køkkenet, hvor vi sidder på vores vante plads. Når vi får gæster begynder vi at tænke i bordpyntning og måske tilmed også i bordplan.

Hvis du skulle spise et sidste måltid sammen med 12 personer, der har været vigtige i dit liv, hvem skulle det så være? Det kan være levende såvel som afdøde, og nogen du kender privat såvel som nogen du er blevet inspireret af.

Læsepulten

Historie

Før reformationen kunne man læse Bibelen på latin eller på græsk og hebraisk. Det betød, at læsning af Bibelen var forbeholdt de få. Med reformationen brød tanken igennem om, at gudstjenesten skulle foregå på det lokale sprog, og at Bibelen skulle oversættes, så den kunne læses af alle.

Den første komplette bibel på dansk udkom i 1550. Den omtales ofte som Christian 3.'s bibel

Bibelselskabet skriver på deres hjemmeside: "*Ved udgangen af 2012 var dele af Bibelen oversat til 2527 sprog*" og iflg. Wikipedia var Det Nye Testamente i 2016 oversat til 1442 sprog.

At gøre Bibelen tilgængelig for alle knytter sig til arbejde med at få Bibelen oversat. Men også til det at få den placeret steder, hvor den kan findes og bruges. Den internationale bevægelse Gideonitterne, har sørget for, at der ligger bibler på rigtig mange hotelværelser, så gæsterne kan finde den og læse i den. Det samme er ikke altid tilfældet i danske kirker.

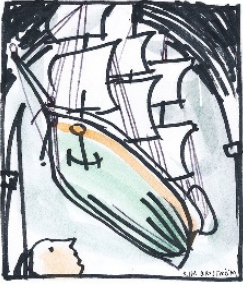
Overvejelse

Det er meget forskelligt, hvordan vi har lært at læse i Bibelen. Nogle lærte det i skolen, andre da de gik til præst. Nogle er vokset op i et hjem, hvor man har læst højt fra Bibelen. Andre har mødt den til andagterne i fx FDF.

Der er mange måder at forstå og læse Bibelen på. Det betyder også, at mennesker kan blive uenige om, hvad der står og – ikke mindst – hvad det betyder.

Selv om man ikke har læst hele Bibelen, kan den sagtens have stor betydning i ens liv. Det kan være, at man har en eller flere fortællinger, som betyder noget særligt for én. Måske en decideret yndlingsfortælling, som man vender tilbage til gang på gang. Eller et mindre udpluk, som fx et enkelt bibelvers, der gav trøst, opmuntring, håb, mod eller lindring på det helt rette tidspunkt.

Har du en fortælling fra Bibelen, som du holder ekstra meget af? Eller et skriftsted? Så er du meget velkommen til at slå det op i Bibelen, og lad den gerne ligge åben på det sted.

Kirkeskibet

Historie

I rigtig mange kirker finder man en model af et skib. De kaldes for kirkeskibe, og Wikipedia anslår at de hænger i ca. halvdelen af de danske kirker. Kristendom.dk melder at flåde af kirkeskibe er på ca. 1.200. Nogle kirker har kun et enkelt, mens andre kirker har flere. Det ældste kirkeskib hænger i Ho Kirke og er bygget på et tidspunkt mellem 1600 og 1610.

Kirkeskibene har ofte en lokal tilknytning. Enten fordi selve skibet er kendt på egnen. Eller fordi det er bygget af en lokal. Der findes dog også gengangere. Bl.a. findes der mere end 30 modeller af "Fregatten Jylland". Mange kirkeskibe er klassiske sejlskibe med master etc., men der findes også vikingeskibe og moderne fiskekuttere.

Nogle kirkeskibe er bygget som en tak for hjælp i nødens stund. Andre er bestillingsværker, fordi man i kirken har ønsket sig et skib.

Overvejelse

Et land omgivet af vand har ofte en fælles bevidsthed om, at vandet ikke kun er livgivende og rart, men at det også kan være både voldsomt og farligt. Udtrykket "at finde en sikker havn" giver derfor god mening for mange, og kan bruges i mange situationer.

Billedet går igen i den kristne børnesang: "Min båd er så lille", som er en slags gendigtning af fortællingen om stormen på søen, hvor Jesus befinder sig på Genesaret Sø i en båd med sine disciple. Han sover trygt, mens disciplene frygter, at de er ved at gå under. Da de vækker ham, undres han over deres frygt, hvorefter han stilner stormen, og de kommer alle trygt i havn.

For nogen er den trygge havn netop deres tro på Gud. For andre er det et særligt menneske, som altid kan skabe ro. Det kan også være et kæledyr, et særligt rum, naturen eller musik, som vi søger til, når vi trænger til at finde ro.

Hvor finder du ro?

Kalkmaleriet

Historie

Fra det store kirke-bygge-boom i perioden 1050-1250 og frem til tiden efter Reformationen i 1536 var kalkmalerier en fast del af kirkernes udsmykning. De blev bevaret under Reformationen men mange af dem blev senere kalket over. Danmark har dog fortsat en unik samling af kalkmalerier, både hvad angår omfang og motiver. Selv om de findes i de danske kirker, er de ikke nødvendigvis kirkelige i deres motiver. Og mange steder er det kristne og det folkereligøse afbilledet side om side.

Nogle kirker har hele Bibelen malet på væggene: fra skabelsen over langfredag og påskemorgen til Jesu genkomst.

Da der er tale om en kunstart, er det muligt både at finde særlige træk hos den enkelte maler og at se, hvordan der har været forskellige skoler og traditioner inden for kalkmaleri.

Billedet af narren, der findes i Heden Kirke, stammer fra Jungshoved Kirke. Her er der placeret lige over døbefonten. Teksten under hovedet lyder: Anno Dmni (Domini) MDX, der betyder: Herrens år 1510

Overvejelse

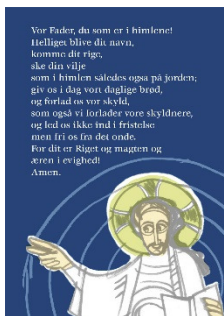
Narren findes ikke direkte omtalt i Bibelen, og den findes heller ikke udbredt i kristne grundfortællinger og legender. Den kan derfor ikke umiddelbart beskrives som et religiøst motiv. Når den er malet lige over døbefonten i en kirke, kommer man dog let til at forstå den som en kommentar til enten dåben, troen eller kirken.

Den kan tolkes på flere måder. Måske er den tænkt som et opråb til folk om kirkens magt. Et emne der blev diskuteret en hel del i 1510.

Men den kan også ses i forlængelse af tanken om, at kristendommen i sig selv har narrens rolle, fordi den postulerer at alle mennesker har lige værd uanset køn, alder eller herkomst.

Fx skriver Paulus: *"Her kommer det ikke an på at være jøde eller græker, på at være træl eller fri, på at være mand og kvinde, for I er alle én i Kristus Jesus, og hører I Kristus til, er I også Abrahams afkom, arvinger i kraft af Guds løfte."*

Hvad tænker du? Skal kirken bruge sin stemme til at råbe op om magtmisbrug og uretfærdighed?

Fadervor

Historie

Den mest kendte af de kristne bønner er Fadervor, og det er en bøn, som går helt tilbage til Jesus selv. Disciplene spurgte ham, hvordan de skulle bede – muligvis fordi de (også) nogle gange fandt det lidt svært at vide, hvordan man gør.

I gamle dage skulle man lære man at bede Fadervor i skolen. Det indgik som en væsentligt del af pensum. I dag er der en del børn og unge, som først lærer at bede Fadervor, når de går til konfirmationsforberedelse.

Fadervor er en bøn, der favner alt det, man kan have brug for at bede om. Den kan bruges som tak og som nødråb, som omsorg og som gave. Den kan bedes af et enkelt menneske i stilhed, af to mennesker sammen, af små og store forsamlinger, hvor en beder for alle, eller alle beder i kor.

Bønnen bliver bedt i kirkerummet ved gudstjenester og kirkelige handlinger, af konfirmander, minikonfirmander og babysalmesangsdeltagere.

Den findes i bagerst i salmebogen, men i Heden Kirke har vi gjort den let tilgængelig ved at hænge den på væggen.

Overvejelse

Selv om man har bedt Fadervor mange gange, kan der være stor forskel på, hvordan man oplever det. Et er at bede Fadervor over et nydøbt barn, noget andet er at bede Fadervor med et menneske, man holder af lige inden, han eller hun dør. Fadervor kan tilmed bliver en svær kamel at sluge, hvis det bliver noget man skal gøre.

Bønnen består af flere dele, og der kan være en eller flere sætninger, som det er let at bede, og andre som det (måske i perioder) kan være svært at bede.

I Bibelen kan vi læse, hvordan Jesus "giver" Fadervor til disciplene. Men hvem har givet dig bønnen? Er Fadervor en bøn, som du har lært at bede af et familiemedlem? Eller som en del af morgensangen på skolen?

Da der kom en ny oversættelse af Bibelen i 1992, kom der også en ny udgave af Fadervor. I den er "Thi dit er riget..." blevet erstattet af "For dit er riget....". Hvilken af de to udgaver beder du, når du beder bønnen alene?

Hvilken del af Fadervor finder du det lettest at bede? Hvilken del af Fadervor er det sværest at bede?

Børnehjørnet

Historie

En del kirker har indrettet et hjørne til de mindste børn. Her finder man typisk nogle bøger, lidt legetøj og papir og farver. De klassiske diskussioner om disse hjørner er:

- Kan det gøres pænt, eller vil det altid virke som noget rod eller noget fremmed i kirken?
- Kan børn lege her uden, at det forstyrrer eller tager fokus fra gudstjenesten?
- Hvilken plads og rolle skal børn have i kirken og i gudstjenesten? Skal kirken skabe særlige tilbud til børn og familier eller skal den skabe plads til dem i det, der foregår?

I Sverige kan man opleve kirker, der har skabt et lidt anderledes børnehjørne. Her er der indrettet et sted, hvor børn kan lege kirke. Der kan være et skab, som, når det bliver åbnet, viser sig at være et alter. I skabet findes også udklædningstøj, så børnene fx kan blive klædt ud som biskop med kåbe og mitra (bispehue). Tanken er, at tro også er noget vi lærer igennem leg.

Som det kan ses af billederne over børnehjørnet, findes der også steder, hvor man bygget hele "kirke-legehuse".

Overvejelse

I Heden Kirke vil vi gerne give børnene mulighed for at lege kirke. Vi har udvalgt en grundfortælling som tager udgangspunkt i noget, som børnene er kendt med, nemlig måltidet.

Bordet er dækket på en måde, så det både kan bruges til at lege "familie" eller "spise mad" ved. Det kan også bruges til at lege "den sidste nadver", og det kan bruges som alter.

Det interessante ved børnehjørner i kirker er at se, hvilken leg børnene selv finder på. Men også at se hvilken leg de får hjælp til at lege. Vil nogle større børn lege præster, mens de mindre bliver altergæster? Vil konfirmanderne eller spejderne bruge muligheden til at tage selfies, mens de sidder omkring bordet på samme måde som Jesus og disiplinen gør det på Leonardo daVinci's billede: "Den sidste nadver"?

Men er kirke noget, man kan lege på samme måde, som man kan lege butik? Kan man lege dåb, konfirmation, bryllup og begravelser? Og hvad er ligheder og forskelle mellem det at lege nadver og at fejre nadver?

Spejlet

Historie

Mange mennesker fortæller, at der sker noget med dem, når de går ind i en kirke. Det gælder tilsyneladende også for ting. De kan have en ganske praktisk funktion, inden de kommer ind i kirkerummet, men ændrer en lille smule karakter, når først de er i rummet. Som fx en lysestage, der bliver til en alterstage.

I mange våbenhuse hænger der et spejl, som ikke har religiøs betydning. De hænger, der så spændte konfirmander, nervøse brude, stolte gudmødre/fædre gæster og kirkegængere har mulighed for at sætte frisøren og tjekke makeuppern, inden de går ind i kirken.

Og det er helt naturligt at et spejl, der hænger i våbenhuset, hænger der af praktiske grunde og har en praktisk funktion. Men hvad sker der, hvis man flytter spejlet ind i kirken?

I det økumeniske "Friedenskapelle" i den lille østrigske landsby, Maria Alm, hænger der fx et spejl på væggen med teksten: "So sieht der Mensch aus, den Gott liebt." (Sådan ser det menneske ud, som Gud elsker).

Overvejelse

Spejle bliver indimellem udskældt for at være med til at skabe et for stort fokus på ydre ting så som kroppen. Særligt hvis vi hele tiden er på jagt efter fejl ved os selv.

Men spejle kan også hjælpe os til at se os selv og få en forståelse af hvem vi er. Det kan man fx se sker, når børn opdager, hvad det er et spejl gør.

Spejle er i sig selv ikke perfekte sandhedsvidner. De spejler, men de gengiver ikke. Det vil sige, at det, vi selv kan se i et spejl, ikke er det samme som andre ser, når de ser på os. Det skyldes, at der er forskel på højre og venstre side af os, og selv om vi har en arm, et øre, et øje og et ben på hver side, så er vi ikke symmetriske.

I Bibelen bliver spejlet netop omtalt som noget, der kun delvist kan vise os, hvordan tingene er: *"Endnu ser vi i et spejl, i en gåde, men da skal vi se ansigt til ansigt. Nu erkender jeg stykkevis, men da skal jeg kende fuldt ud, ligesom jeg selv er kendt fuldt ud."*

Kig dig selv i spejlet og overvej fx, hvad det vil sige, at du er skabt i Guds billede.

Læsehjørnet

Historie

Bibelen er ofte blevet fortalt, genfortalt og fortolket i billeder. Fx i kobberstik af Gustave Doré, i akvarel af Bodil Kaalund eller i akryl af Esben Hanefelt Kristensen. Når kunstneren bruger tegneserien som form, bliver billedet ikke blot et supplement til teksten, men derimod en aktiv del af teksten.

Tegneserier kan med meget små virkemidler fremhæve ting i teksten. Alt efter hvor mennesker og ting er placeret inden for den enkelte ramme, om der er brugt kraftige eller svage farver, og om der er tilsat "lyd-effekter" eller lign.

Tegneren må gøre sig valg undervejs. Hvem er det, der taler, og hvem lytter? Hvem gør noget? Og hvem kigger den anden vej? Tegneserier er derfor ikke kun illustrationer, men fortolkninger, og har for længst fundet vej også til voksne læsere.

Overvejelse

Man kan gøre sig mange overvejelser, når man vil (gen)indrette en kirke. En af dem er, hvad der skal til for at skabe en kirke, hvor man hurtigt kan føles sig velkommen.

Netop følelsen af velkomst kan skabes ved, at rummet signalerer, at der er plads til dig. Et børnehjørne signalerer, at der er plads til børn. En rampe op til alteret signalerer, at der er plads til kørestolsbrugeren. Et teleslyngelskilt viser, at der er hjælp at hente for den, der har et høretab.

Som 12-årig besøgte Jesus templet i Jerusalem. Og hans forældre havde nær aldrig fået ham med hjem igen, fordi han var faldet i dyb samtale med de lærde og de skriftkloge.

Har du oplevet at føle dig hjemme i samme øjeblik, som du trådte ind et nyt sted? Hvis ja, hvad var det, som skabte denne følelse?

Hvordan får vi vores kirkerum til at signalere, at alle er velkomne - også de unge?

Alteret

Historie

Et alter er et bord eller en flade, der bruges religiøst. I nogle religioner er det stedet, hvor man ofrer til sin gud. I andre religioner er det et centralt samlingspunkt, måske tilmed med en fornemmelse af, at det er her man er tættest på det guddommelige. Der findes også private altre fx hjemme i stuerne. Det kan være et sted, hvor man har samlet gode minder om mennesker, der er afdøde eller ting, som minder en om, hvor taknemmelig man er for livet.

(I spøg bruges begrebet "Husaltre" indimellem også som et kaldenavn for fjernsynet 😊)

I de fleste danske kirker er der kun ét alter. I nogle af vores domkirker, og i katedraler i udlandet, er der dog flere, og her kan man tale om højalter og sidealtre.

I den danske gudstjeneste fungerer alteret dels som en symbolsk spisebord for nadveren, dels som et arbejdsbord for præsten, hvor han eller hun kan have sine bøger, et glas med vand, kontakten til mikrofonen osv.

Alteret dækkes med dug, blomster og lys til gudstjenester og kirkelige handlinger, men disse ting ryddes ofte hurtigt væk, når gudstjenesten er ovre.

Overvejelse

Alteret knytter sig bl.a. til nadveren, der er et af den kristne tros to centrale elementer, de såkaldte sakramenter. Nadveren er en symbolsk gentagelse af det måltid som Jesus spiste med disciplene skærtorsdag. Den er også en håbshandling, der peger frem mod, at vi håber på at komme til at spise sammen med Jesus igen. For nogle er nadveren en måde, hvorpå Jesus allerede nu er tilstede blandt os.

Med så stærk en betydning er det ikke overraskende, at fortællingen om nadveren har spredt sig fra kristendommen til legender som fx "Kong Arthur og ridderne af det runde bord". Arthur er overbevist om, at det bæger, som Jesus og disciplene drak af, måtte være på værdifuldt og magisk. Muligvis en kilde til enten rigdom, magt eller evig ungdom. Derfor sender han ridderne ud i verden for at lede efter den hellige gral. Men hvordan ser den mon ud? Var det hellige bæger lavet af glas, ler, metal eller måske træ?

Spis gerne en drue og et stykke brød og overvej imens, hvordan du tror kalken fra skærtorsdag (Gralen) har set ud.

